

HELYI TANTERV

NYEK/AJTP 9. évfolyam

Előkészítő év

Heti óraszám: 4 óra (magyar nyelv: 2 óra – irodalom: 2 óra)

A nyelvi előkészítő és az Arany János Tehetséggondozó Program 9.-es évfolyamán nemcsak a diákok tudásának szinten tartása, kommunikációs képességeinek a fejlesztése a célunk, hanem az idegen nyelvi tanulmányokra való felkészítés, közös olvasmányélmények szerzése, a jó helyesírás megalapozása és a kulturált nyelvi magatartás kialakítása. A feltárt hiányosságok ismeretében, akár egyénre szabottan, a magyar nyelv és irodalom tantárgy sajátosságait figyelembe vevő módszerekkel a felzárkózás biztosítása is feladatunk. Az előkészítő évfolyam célkitűzése az általános iskolában tanultak elmélyítése; a hiányok pótlása, az új élethelyzetbe, iskolatípusba került tanulók beilleszkedésének elősegítése; a kommunikációs gátak, zavarok oldása, a kommunikációs képesség fejlesztése az iskolai és mindennapi élethelyzetekben; a szövegolvasás, szövegértés fejlesztése; tanulási technikák kialakítása. Az előkészítő évfolyamon az osztály szintjéhez igazítva elsősorban a készségek szintre hozására és a képességfejlesztésre helyezük a hangsúlyt.

Az alapozó évfolyam anyanyelvi tanterve szorosan kapcsolódik az általános iskolai kerettantervekhez. Olyan művek válogatására és feldolgozására törekszünk, amelyek megfelelnek a tanulók életkori sajátosságainak, tudásszintjének. A tanterv sem irodalomból, sem magyar nyelvtanból az általános iskolaihoz képest új anyagot nem tartalmaz. A felsorolt témakörök szerves egységet alkotnak, az osztály összetételétől függően szabadon variálhatók, a programot a konkrét csoport igényeihez kell igazítani.

A magyar nyelv és az irodalom tantárgy fejlesztési céljai: szövegértés; szövegalkotás; olvasóvá nevelés; mérlegelő gondolkodás, véleményalkotás; anyanyelvi kultúra, anyanyelvi ismeretek; irodalmi kultúra, irodalmi ismeretek. A tanórák kiemelt feladata a szövegértés és a szövegalkotás tanítása. A tantárgyi koncentrációval kapcsolódunk más tantárgyak műveltségterületeihez is.

Cél: a műveltségátadás, a tanulói kompetenciák fejlesztése, az értelmi és érzelmi nevelés, a kulturált viselkedés és magatartás kialakítása, a teljes személyiségfejlesztés.

A tanterv kiemelt céljai és feladatai irodalomból:

- Az általános iskolai irodalmi anyag ismételése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az egyéni képességek kibontakoztatásának segítése.
- A kreativitás és szocializáltság egyidejű, dinamikus fejlesztése, önállóság, aktivitás, tolerancia, empátia kialakítása.
- A művészi szövegek olvasása és önálló értelmezése iránti igény kialakítása.
- A nyelvi-irodalmi kreativitás sokoldalú fejlesztése.
- Az irodalmi képességek fejlesztése: az olvasottság, az előadói, a szövegalkotó és műértelmezői képesség fejlesztése.
- Az irodalmi művek középpontba helyezésével segítjük a tanulók elemző készségét, erősítjük problémaérzékenységüket, pozitív irányba befolyásoljuk személyiségüket.
- A helyi sajátosságok, jellegzetességek /irodalmi emlékhelyek, a környék kiemelkedő irodalmi személyiségei/ megismertetése.

Célok és feladatok nyelvtanból:

- Az általános iskolában elsajátított leíró nyelvtani ismeretek ismétlése, rendszerezése, a hiányok pótlása.
- Az írás és a helyesírás készségeinek fejlesztése.
- A kulturált szóbeli és írásbeli kifejezőképesség kialakítása a kommunikáció érdekében.
- Az anyanyelvű írásbeliség normáit figyelembe véve helyes szövegalkotási készség erősítése; képzelet, önkifejezés, egyéni stílus bátorítása.
- A kifejezés, a megértés, az értelmes beszéd készségeinek fejlesztése (pl. a szókincs)

A tanár feladata, kötelessége, lehetősége, hogy az oktatáspolitikai dokumentumoknak – különösen a kimeneti, érettségi vizsgakövetelményeknek – megfelelően, illetve a tanulócsoporthoz ismereteit, képességeit, beállítódását, motivációját szem előtt tartva válogasson a taneszköz kínálatából témákból, művekből, feladatokból. Tanítását kiegészítheti a tankönyvben nem szereplő szövegekkel, filmekkel, dokumentumokkal, mindazzal, ami segíti a tanulási folyamatot.

A közös értelmezések folyamatában megkezdődhet a szintre hozás, a nyelvi és az irodalomfogalom (fikcionalitás, nyelvi megalkotottság, történetiség, intertextualitás), nyelvtantudás, anyanyelvtanulás, irodalomtanulás és irodalomértés közös nevezőinek alapozása.

A tanóra felépítésekor érdemes a csoporton belül (heterogén csoportok) és csoportok között (homogén csoportok) a differenciálásban rejlő lehetőségeket is kihasználni.

Jól hasznosul, ha a helyesírás-tanítás és a nyelvi játékok, nyelvi humor, kreativitás az egész évi munkát áthatják.

Magyar nyelv

68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Év eleji felmérés	2
Nonverbális – verbális- digitális kommunikáció	9
A hangok és a betűk	4
Helyesírásunk alapelvei	4
Szóelemek	2
Szavak	3
Mondatok	6
Szövegalkotás, szövegelemzés	13
Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása	10
Szabad felhasználású órakeret	13
Rendszerező ismétlés	2
Összes óraszám:	68

Témakör: I. Év eleji felmérés

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok: Szövegértés, helyesírás, szövegalkotási készség felmérése

Témakör: II. Nonverbális – verbális – digitális kommunikáció

Javasolt óraszám: 9 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A kommunikációs képesség, a normakövető magatartás erősítése, viselkedési és udvariassági szabályok különböző kommunikációs helyzetekben. A konfliktuskezelés technikáinak gyakoroltatása. A digitális írásbeliség fejlesztése.

II. Nonverbális-verbális-digitális kommunikáció	9 óra
A kommunikációs modell	3
A metakommunikáció	2
Az állati kommunikáció	2
Jelek és jelrendszerek	2

Fogalmak: kommunikáció, kommunikációs zavar

Témakör: III. A hangok és betűk

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: Beszédtechnika és helyesírás fejlesztése.

III. A hangok és betűk	4 óra
Beszédhangok, hangképzés	1
A magyar ábécé, betűrendbe sorolás	1
Régi/idegen betűk/ betűkapcsolatok	1
Magán- és mássalhangzótörvények	1

Fogalmak: hang, betű, magánhangzó, mássalhangzó, hangrend, illeszkedés, hasonulás, összeolvadás, rövidülés

Témakör: IV. Helyesírásunk alapelvei

Javasolt óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: a helyesírás fejlesztése, a szabályok tudatosítása

IV. Helyesírásunk alapelvei	4 óra
A kiejtés, szóelemzés, hagyomány és egyszerűsítés elve	1
A magánhangzók és mássalhangzók alkalmazkodása	1
A ly-j helyesírása	1
Szótagolás, elválasztás	1

Fogalmak: helyesírás, kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve

Témakör: V. Szóelemek

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: Szóelemzés során a szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése.

V. Szóelemek	2 óra
A toldalékok fajtái	1
A szóalaktanhoz kapcsolódó helyesírási szabályok	1

Fogalmak: szó, szótó, toldalék, tő, képző, jel, rag

Témakör: VI. Szavak

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése, szókincsbővítés.

VI. Szavak	3 óra
A szó hangalakja és jelentése	1
Szóalkotás: szóképzés, szóösszetétel	1
Alapvető szófajok	1

Fogalmak: szófaj, ige, főnév, melléknév, számnév, névmás, igenév, határozószó, névelő, névutó, igekötő, kötőszó, indulatszó, egyjelentésű, többjelentésű, azonos alakú, hasonló alakú, rokon értelmű szó

Témakör: VII. Mondatok

Javasolt óraszám: 6 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A szövegértési képesség, a logikus gondolkodás fejlesztése. Az igény kialakítása a helyes, szabatos fogalmazásra.

VII. Mondatok	6 óra
A mondat fogalma	1
Mondatfajták	
Az egyszerű mondat részei	1
Az összetett mondatok fő típusai	1
Az alárendelő összetett mondat	
A mellérendelő összetett mondat	1
Mondattani elemzések (ágrajz, tagmondatok közötti kapcsolatok)	1
A mondatához kapcsolódó helyesírási szabályok	1
Mondatfonetika	

Fogalmak: mondat, mondatrész, alany, állítmány, tárgy, határozó, jelző, alá- és mellérendelő összetett mondat

Témakör: VIII. Szövegalkotás, szövegelemzés

Javasolt óraszám: 13 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A szövegalkotási és az olvasási készség fejlesztése. Internetes keresők használatával, egyéni könyvtári kutatómunkával az információkeresési és -felhasználási technikák megismertetése, gyakoroltatása.

VIII. Szövegalkotás, szövegelemzés	13 óra
Írásbeli kommunikációs műfajok	2
Tömegkommunikációs műfajok	2
Szóbeli kommunikációs műfajok	2
Könyvtárhasználat	3
Szövegszerkesztés: anyaggyűjtés, forrásfeldolgozás	2
A szövegtagolás	2

Fogalmak: műfaj, elbeszélés, leírás, jellemzés, ismertetés, hír, kommentár, reklám, apróhirdetés, tudósítás, riport, véleményközlés, hozzászólás, kiselőadás, érvelés, cáfolás

Témakör: IX. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása

Javasolt óraszám: 12 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: Szövegfeldolgozási módszerek: aláhúzás, szövegkiemelés, kulcsszavak kigyűjtése. (Például néhány novella vagy egy regény, ill. bibliai vagy mitológiai történetek segítségével.)

IX. Szövegfeldolgozó eljárások gyakorlása	12 óra
Vázlatkészítés, lényegkiemelés, tömörítés, szövegkiemelés	12

Témakör: X. Rendszerező ismétlés

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok: Rendszerezés, begyakorlás, alkalmazás.

Szabad felhasználású órakeret: 13 óra

- Gyakorlás
- Összefoglalás, ismétlés
- A tananyag elmélyítése
- Számonkérés
- Tanulási módszerek, technikák, tanácsok
- Kompetenciafejlesztés

Kimeneteli követelmények:

Diákjaink ismerjék meg a kommunikációs folyamat működését, a tömegkommunikáció eszközeit, és média főbb műfajait. Ismerjék fel a médiumok hatáskeltő eszközeit, módszereit, befogadásuk során tudjanak kritikus magatartást tanúsítani.

Jussanak elegendő ismerethez, tudják azokat rendszerezni. A különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelően legyenek képesek egyszerű szövegeket alkotni szóban és írásban. Szerezzenek jártasságot szövegelemzésben és a szövegértésben.

Helyesírási készségük javuljon, fejlődjön. A hangos olvasásuk legyen érthető, kifejező. Igazodjanak el a magyar grammatika legalapvetőbb fogalmai között. Élményeiket, gondolataikat tudják szabatosan, közérthetően – a művelt köznyelv igényességével – kifejezni. A fenti témakörök feldolgozásával az idegen nyelv tanulása váljon tudatosabbá, rendszerezettebbé a tanulók számára.

Irodalom

68 óra

A témakörök áttekintő táblázata:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Év eleji felmérés	2
Könyvtárhasználat	10
Irodalomolvasás és értelmezés	15
Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése	20
Színház és film	5
Szabad felhasználású órakeret	13
Rendszerező ismétlés	3
Összes óraszám:	68

Témakör: I. Év eleji felmérés

Javasolt óraszám: 2 óra

Fejlesztési feladatok, ismeretek: Önismeret fejlesztése, szókincesfejlesztés. Az általános iskolában tanult irodalomelméleti és poétikai ismeretek felmérése. Beszélgetés a tanulókkal olvasási szokásaikról, egyéni olvasmányélményeikről.

Témakör: II. Könyvtárhasználat

Javasolt óraszám: 10 óra

Fejlesztési feladatok, ismeretek: Szövegfeldolgozó eljárások megismertetése, felelevenítése. Tapasztalatszerzés a segédkönyvek, lexikonok, szak-és ismeretterjesztő irodalom használatában.

Bibliográfiakészítés elsajátíttatása.

Az elektronikus információhordozók kezelésében gyakorlat szerzése.

II. Könyvtárhasználat	10 óra
Tájékozódás a könyvtár dokumentum-anyagában, a dokumentumok fajtái (az egyes részek felhasználási módja, a katalógus, a források tanulmányozása, jegyzetelés egyszerű formában)	2
A művekhez kapcsolódó könyvtári ismeretek feldolgozása (alkotói portré, életrajz, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás)	3
A könyvtári segédesszközök (lexikon, adattár stb.), alkalmazásuk lehetősége, cédulázás, a kutatás gyakorlati elemei	3

A forrásfeldolgozás mint a könyvtári kutatás legfontosabb célja, illetve eredménye	2
--	---

Fogalmak: enciklopédia, egynyelvű, többnyelvű szótár, lexikon, elektronikus információhordozó

Témakör: III. Irodalomolvasás és értelmezés

Javasolt óraszám: 15 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A szövegértés fejlesztése: szövegolvasás, irányított szövegelemzés, szövegértelmezések. A kifejező hangos olvasás fejlesztése. Szövegmemorizálással az emlékezet fejlesztése.

III. Irodalomolvasás és értelmezés	15 óra
Különböző műfajú, hangvételi, tematikájú epikai és lírai művek elemző-értelmező tevékenységen alapuló feldolgozása a diákok egyéni és iskolai olvasmányaira építve (pl. Kölcsey Ferenc: Himnusz, Vörösmarty Mihály: Szózat, Petőfi Sándor: Nemzeti dal, Mikszáth-novellák, Szabó Magda: Abigél stb.)	3
Az olvasott művek elhelyezése különböző kontextusban, például a magyar irodalom történetében, alkotói életpályában	2
Korok-költemények a nemzeti irodalom múltjából, tallózás a kortárs irodalomban	2
Kitekintés a világirodalomba	1
Néhány alapvető irodalmi téma, motívum, vándormotívum jelentése (pl. utazás, kert, sziget, a jó és a rossz harca, háború és béke, haza, hazafiasság). (pl. Jules Verne: Kétévi vakáció)	2
Idézetek, szállóigék, hivatkozások felismerése irodalmi és nem irodalmi szövegekben (pl. a mindennapi nyelvben és a tömegkommunikációban)	1
Az irodalom és a társművészetek kapcsolata (pl. irodalom és zene kapcsolata)	1
Az értő olvasás	1
Bevezetés az önálló ismeretszerzés elemeibe, előszó, könyvismertetés, élménybeszámoló, ajánlás	1
A lakókörnyezet irodalmi emlékei, emlékhelyei	1

Fogalmak: téma, motívum, vándormotívum, kompozíció, szerkezet, hatás, elbeszélői nézőpont, történetmondás, cselekmény, epizód, helyszín, leírás, párbeszéd, jellemzés, esszé

Témakör: IV. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése

Javasolt óraszám: 20 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A szövegalkotás fejlesztése

IV. Irodalomelméleti és poétikai ismeretek rendszerezése	20 óra
Műnemek, irodalmi műfajok	5
A nép- és műköltészet jellemző vonásainak ismerete	3
A műelemzés gyakorlati kérdései	4
A műalkotás értelmezési lehetőségei	4
Poétikai alapismeretek áttekintése	4

Fogalmak: műnem, műfaj, epika, líra, dráma, dal, óda, himnusz, elégia, rapszódia, epigramma, episztola, novella, regény, elbeszélés, tragédia, komédia, genetikus és strukturális elemzés, időmértékes és hangsúlyos verselés, rím, ritmus, metafora, megszemélyesítés, szinesztézia, hasonlat, ismétlés, halmozás, fokozás

Témakör: V. Színház és film

Javasolt óraszám: 5 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: A mérlegelő gondolkodás, a vitakultúra fejlesztése. Az igény felkeltése, erősítése az árnyalt, érvekkel alátámasztott véleményalkotás iránt. Együttműködési képesség, kreativitás fejlesztése.

V. Színház és film	5 óra
Egy dráma mint olvasmány és mint színházi élmény (pl. Szophoklész: Antigoné vagy Shakespeare: Romeo és Júlia)	1
Kis színháztörténet	1
A mozgóképi kommunikáció	1
Egy film megtekintése, megbeszélése (pl. Zeffirelli: Romeo és Júlia)	1
Tanult epikus mű dramatizálása	1

Fogalmak: média, színház, film

Témakör: VI. Rendszerező ismétlés

Javasolt óraszám: 3 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek: Szövegértés, szövegalkotás

Szabad felhasználású órakeret: 13 óra

- ismétlés
- gyakorlás
- számonkérés
- múzeumlátogatás
- színházi előadás megtekintése (osztályszínház)
- kompetenciafejlesztés
- projektmunka

A fejlesztés várt eredményei az előkészítő év végén:

A tanuló legyen képes jó tempóban szöveget olvasni, értően befogadni.

Írásképe jól olvasható, rendezett legyen.

Tudjon eligazodni az iskolai könyvtárban, alkalmas legyen az önálló ismeretszerzésre.

Törekedjen irodalomelméleti és leíró nyelvtani ismereteinek egységbe szervezésére; aktívan vegyen részt az ismeretek közös felidőzésében és a tisztázandó homályos pontok megtalálásában.

Legyen képes korábbi ismereteit szintetizálni.

Tudja a már tanult szakszókincset pontosan használni.

Törekedjen a kommunikációs helyzetnek megfelelő stílus használatára.

Sajátítsa el a személyiségének megfelelő árnyalt önkifejezés technikáit a különböző kommunikációs szinteken.

Legyen képes alkalmazni anyanyelvi és kommunikációs ismereteit a szövegolvasás és szövegértés, valamint a szóbeli és írásbeli megnyilatkozás minden területén.

Az anyanyelv sajátosságainak ismeretében legyen képes kontrasztív szemléletre a tanult idegen nyelvek vonatkozásában.

Tudja értékelni a nyelvben megjelenő új jelenségeket (pozitív nyelvművelés).

Ismerje meg a jegyzet- és vázlatkészítés módszereit, az elektronikus információhordozókat.

Képes legyen a mindennapi élethez, irodalmi vagy egyéb tanulmányokhoz kapcsolódó témák önálló feldolgozására.

